

Izhaja razen ponedeljka in dneva po
prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, poštni predal št. 168.

Šifra za telegrame: »Naprej«, Ljubljana.

Čekovni račun št. 13.807.

NAPREJ

Stane mesečno Din 25.—
za inostranstvo Din 35.—

Oglasi:

Pravica 1×36 mra 60 par. Mali oglasi: beseda
60 par, najmanj 3 Din.

Deplice frankirajte in podpisajte, sicer se ne
priobčijo. — Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so peščno proste.

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja začasno le enkrat na teden in stane mesečno 6 dinarjev.

Lemnik VII., številka 29.
Četrtekova
»Naprejeva« številka
Izhaja kot tednik:

LJUDSKI GLAS

[Glasilo]
Kmeško-delavske zveze
Stane letno 72 Din — mesečno 6 Din

Politika g. Radića in g. Pašića.

V politični zgodovini moderne srbske buržuazije je najmerkantnejša osebnost gospod Pašić, predsednik srbske narodno-radikalne stranke. Začetek narodne radikalne stranke ima svoje korene v začetku moderne kapitalizma po nacionalni osvoboditvi v Srbiji. Despotična kraljevina v tretjem četrtstoletju XIX. veka se je naslanjala na srbsko liberalno in naprednjaško stranko. Te dve stranki sta se naslanjali na najbolj konservativne družabne elemente Srbije, osvobodjene od turškega fevdalizma: na kmečke oduhu, parvenije, ki so upravljali Srbijo politično in gospodarsko popolnoma v duhu fevdalnega despotizma.

Proti temu despotizmu v politiki in gospodarstvu se je pojavil med obrtnimi delavci, inteligenti, ki so se šolali v inozemstvu, odpor. Načela moderne buržoazne demokracije, takrat že dovolj proširjene po zapadni Evropi, in načela socialne demokracije, ki so osvajala najboljše ume zapadne Evrope, podprte z mogočnim delavskim gibanjem za napredek, so našla vnetih zagovornikov med takrat še v detakih povojih se nahajajočem delavskem razredu v Srbiji. Najodličnejši bорец za ta načela je bil Svetozar Marković, eden od ideoloških ustanoviteljev narodno-radikalne stranke.

Despotska buržuazija je napovedala vojno radikalni stranki, ki se je takrat opirala na delavce, obrtnike in malo kmete, uporabljala rdečo zastavo in širila ideje moderne demokracije. Slično kakor današnja buržuazija preganja delavstvo in delavske revolucionarne pokrete, so preganjali takrat liberalci in naprednjaki v Srbiji radikale, jih nazivali »komuniste«, »prevratnike«, »zarotnike«. Uprizarjali so se procesi, »obznane« itd.

Ves izvrševalni odbor radikalne stranke je bil postavljen pred sodišče in obsojen slično, kakor je sedanja buržuazija obsodila komun. stranko. Med njimi tudi g. Pašić. Vendar vsa ta preganjanja niso zadušila gibanja. Borba se je nadaljevala z vsemi sredstvi. Radikali se niso plašili oboroženosti, terorja in atentatov v borbi proti svojim političnim nasprotnikom, proti despotičnim »zelenašem«, liberalcem in naprednjakom.

Z dinastičnim prevratom 1903. leta je nar. radikalna stranka končno zmaga nad »zelenaši«. Dasi se je že do tedaj razcepila. Od nje so se namreč odcepili takozvani samostanci (Davidovič), to je predvsem mali uradniki in mali kmetje, ki niso mogli trpeti roditeljskega gibanja v stranki. Nekateri bivši pristajši radikalne stranke so v Srbiji nadaljevali delo Svetozarja Markovića in osnovali Srbsko socialdemokratsko stranko (Lapčević). Potem so se od radikalov odcepile še srbska republikanska stranka in pa zveza zemljinoradnikov (zemljedelcev).

Po vojni so se samostanci (Davidovič), liberalci in naprednjaki združili s srbskimi liberalci izven Srbije (Pribečević), in slovenskimi (Tavčar, Žerjav) v takozvano demokratsko stran-

ko, ki pa je ostala po svojih metodah liberalna in absolutistična.

Danes predstavlja radikalna stranka najkonservativnejše krilo srbskega kapitalizma: zemljiško veleposestvo, finančni kapital ter visoko birokracijo.

Na Hrvaškem so se razmere razvijale malo drugače. Hrvaška je bila pod oblastjo Madjarov, ki so v gotovih časih vladali absolutistično (Kuen Hedervary). V boju proti temu absolutizmu madjarskega fevdalizma in imperializma so se ustanovile med Hrvati nacionalne stranke: Stranke prava, Hrvaška zajednica, Hrvaška seljačka stranka (Radić) in srbska liberalna (Pribečević). Madjari so izkoriščali srbsko-hrvatske spore, dajoč koncesije enkrat hrvatskim, drugič srbskim strankam. Dosledno pa je bila v opoziciji Hrvaška seljačka stranka, ki je pred vojno imela menda največ samo 6 poslancev v saboru. Po smrti Radićevega brata, med vojno, je vodstvo stranke vzel v roke Stepan Radić. Med vojno se je hrvatski kapitalizem silno razvil. Posebno so si opomogli bogati kmetje, ki so jedro Hrvatske seljačke stranke. Radić je umel izkoristiti nacionalno zavest hrvatskega seljštva med vojno in po vojni, a ravnatko željo po miru in zemlji, ter je na osnovi svojega agrarno progresivnega gospodarskega programa ter z načeli pacifizma in buržoazne demokracije (republikanstvo) znal pridobiti zaupanje ogromne večine hrvatskega ljudstva. Njemu se je pridružila tudi malomeščanska inteligenca (Hrvatska zajednica) iz nacionalističnih vzrokov, kakor tudi oni sloji hrvatskega in nemškega kapitala, ki stremijo po finančni osamosvojitvi hrvatskega kapitala. Tako je Radićeva politika združila skoraj vse pomembne stranke na Hrvaškem v Hrvatski narodni blok.

Radića so »demokrati« dali takoj po prevratu zapreti ter mu tako dali v oči ljudstva gloriolo mučeništva. Kakor se je nekdanj Pašić obrnil na Delavsko Internacionalo za pomoč, tako je Radić romal v London in Moskvo ter iskal zveze z II. internacionalo in s kmečko internacionalo. To je dalo povod vladji »Nacionalnega bloka« nastopiti proti hrvatskemu republikanstvu, ki je zavzelo že tolike dimenzije po vsej državi, da je postalo »opasno« za vladu »Nacionalnega bloka«.

Vodstvo HRSS so posadili v zapor, stranko pa z »Obznano II.« razpustili. HRSS je stala pred vprašanjem: Ali se spoprijeti s srbsko buržuazijo v odkriti borbi — ali pa odnehati in se sporazumeti.

Toda nujna posledica borbe bi bila brez dvoma, dvigniti oboroženo revolucijo hrvatskih kmetov proti srbski centralistični vladji. Za tako revolucijo pa so Radiću nedostajala sredstva, ideološka in materialna. On je učil kmete pacifizem (mirotvorstvo) in izid boja med milijonsko organizacijo pacifističnih kmetov na Hrvaškem brez orožja in brez zavednosti z državno oblastjo, ki razpolaga z velikim aparatom državne sile — je jasen. Radićeva stranka bi bila na vseh koncih poražena. Primerjaj zgodovino bolgarske kmečke (pacifistične) stranke, ki so jo vrgli iz vlade, na katero je prišla

z glasovi dvetretjinske večine naroda. Zadoščalo je 15.000 oboroženih banditov-fašistov sedanjega krvavega režima Cankova!

Radić je izbral drugo pot. On je priznal ustavne faktorje in stopil na tla realnosti. S tem se ni izneveril svojemu programu. Njegova stranka je izrazito kapitalistična na osnovi privatne lastnine. Boj med srbsko in hrvatsko buržuazijo je s tem stopil samo v drugo fazo.

Delavstvo pa, ki je oddalo glasove za radićevstvo, ker ga je v to zapejljal otročja politika naših »komunistov«, — pa bo šele sedaj uvidelo, ka-

ko se je prevarilo. Delavstvo ne more od Radića ničesar dobiti. Delo osvojenega delavnega ljudstva ni delo posameznih prerokov, ampak je delo delavcev samih.

Obleke

kupite najugodnejše pri
Jos. Rojina
Ljubljana

Lovro Klementič:

Nacionalna vprašanja in proletarski razred v Jugoslaviji in na Balkanu.

II.

Nacionalni spori med Srbi, Hrvati in Slovenci.

Socializem, ki objema ves svet kot najtesnejšo gospodarsko in prometno enoto, ki ustvarja na temelju socialističnega načina proizvodnje internacionalno socialistično duhovno kulturo — ima tendenco preobraziti ves ljudski rod v eno nacijo. Uresničila se bodo preroške besede naše himne: L'internationale sera la genre humain! (Internacionala boji ljudski rod!)

Dr. S. Marković: Nacionalno pitanje.

Tri nacije ali ena?*

Kakor je danes jasno, da so bili Slovenci, Hrvatje in Srbi pred več ko tisoč leti tri plemena enega naroda, kar dokazujejo ohranjeni spomeniki staroslovenskega jezika in zelo sorodna narečja od slovenskega do makedonskega, tako je popolnoma jasno, da so se Srbi, Hrvatje in Slovenci razvili pod različnimi kulturnimi in gospodarskimi vplivi in radi mešanja z drugimi v tri moderne nacije z vsemi obeležji, ki jih imajo druge moderne nacije. Ravnotako je jasno, da so Srbi, Hrvatje in Slovenci tri zelo sorodne nacije. Dasi so tako slovenski, kakor srbski in hrvatski jezik — med tema dvema tvori največjo razliko pisava, cirilica — trije samostojni literarni jeziki, in sicer že tako razviti, da jih je nemogoče mešati v eno; vendar so si tako sorodni, da ni izključena možnost, da se v teku časa najprvo približajo drug drugemu, a potem zlijejo v en literarni jezik, kakor se je to storilo tekom več stoletij z nemškimi, francoskimi, italijanskimi in drugimi narečji, ki se med seboj veliko bolj razlikujejo nego južnoslovenska narečja. Tudi geografski položaj — severobalkanski polotok s sklenjenimi gorskimi grebeni, vodovjem, morjem itd. — da je možnost, da tem trem nacijam postane skupen teritorij, skupno gospodarsko življenje in kot posledica vsega tega tudi skupna kultura in skupen pismeni jezik.

Jasno je torej, da je zgodovina

* V navadnem življenju se pogosto zamenjajo besede »nacija in narod« kot isti pojmi. Razlika med temi sinonimi je v tem, da je pojem »narod« etnografska kategorija, a »nacija« zgodovinska. »Narod« je, »nacija« pa šele postaja. »Nacija« je zgodovinsko nastala skupnost jezika, teritorija, gospodarskega življenja in duhovne konstitucije, izražena v skupnosti kulture. (Stalin.)

ustvarila iz južnoslovenskega naroda pred več ko tisoč leti štiri moderne nacije: Srbe, Hrvatje, Slovence in Bolgare. Ravno tako pa je jasno, da bi bilo v interesu napredka civilizacije in kulture na Balkanu, če se te štiri nacije, ki so si zelo sorodne, tekom časa stopijo v eno nacijo. Ali nacionalno edinstvo se nikdar ne doseže potom nacionalnega tlačanja** ali zapostavljanja. Ravno nasprotno. Nacionalno tlačanje in zapostavljanje izživa nacionalno zavest in težnjo razlikovati se od nacionalnih tlačiteljev; rodi nacionalna nasprotstva tudi med sorodnimi nacijami.

Srbska in bolgarska nacija sta nastali v borbi srbskih in bolgarskih kmetov za nacionalno neodvisnost in za zemljo proti turškemu fevdalizmu, ki je hotel poturčiti Jugoslovane. Da so se Srbi in Bolgari razvili v dve naciji, a ne v eno, je posledica evropskega imperializma, ki je zavladal na Balkanu po načelu razdeli in vladaj. Ruski carizem se je na vse mogoče načine trudil, da se bolgarski jezik čim bolj razlikuje od srbskega. Ravnotako so se Avstroogrski imperialisti trudili na vse mogoče načine, da hrvatski literarni jezik čim bolj oddalijo od srbskega. Tako je bilo tudi s slovensčino.

Jugoslovanske nacije so torej produkt kapitalizma. Kapitalizem (pravzaprav kapitalistični imperializem) je držel pod svojo možno nerazvito jugoslovansko buržuazijo hujskal drugo proti drugi, izzival med njimi konkurenčne gospodarske boje, ki so se stopnjevali do krvavih medsebojnih vojn. Jugoslovanski kapitalisti, poslušno orodje v rokah internacionalnega finančnega kapitala, so torej tekom stoletij v medsebojnem konkurenčnem boju, v krvavih medsebojnih vojnah, razdružili jugoslovanski narod in storili iz enega naroda štiri nacije.***

** Tlačanje je bilo od nekdanj najboljše sredstvo, da se tlačena enota učvrsti, pa naj bo to nacionalna enota, cerkvena organizacija, krajevna skupina ali družabni razred. Če osvajalec v osvojeni deželi uvede izjemni režim, izjemno stanje, je to najbolj sigurna metoda, prepričati notranje združenje novozadobljene dežele s celo državo. (Kautsky: Die Befreiung der Nationen.)

*** Nacionalna država je na gotovi stopnji kapitalizma nujna politična forma kapitalističnega gospodarstva.

Ivan Kozjak (76), Dekmarca, Lg., Din 540.—. 404. Mihael Dobrina (86), Felje, Lg., Din 500.—. 405. Ivan Peterkovič (94), čevljar, Piršembreg, Lg., Din 500.—. 406. Martin Cizelj (900), tovar, Piršembreg, Din 250.—. 407. Martin Blažević (87), pos. in lončar, Kapole, Din 250, 408. Ivan Gerjevič (66), mlinar, Rigonce, Lg., Din 500.—. 409. Julij Peterkovič, trgovec, Zapelevo, Lg., Din 500.—.

Prejeli organizaciji, ki so obračunale za junij, bo objavljena prihodnja.

Dopisi.

Trbovlje. Delavci, ne nosite kruha s seboj na delo! Dne 30. junija smo opazovali na dnevnem kopu Dobrna sledeči žalostni in škandalozni dogodek: delavec K. si je dovolil stoje pojediti svoj košček kruha in zato ga je napadel g. paznik Hvala, češ, da rajši vidi, če delavec kaj drugega stori pred njim, česar ne bomo opisovali, kakor da poje svoj košček kruha. — Ali g. Hvala ne ve, da je v kolektivni pogodbi dovoljenih 15 minut za počitke in malico? Tudi g. ravnatelj ve za to in njegova povelja morajo vendar pazniki točno izpolnjevati! Tudi pazniki morajo vedeti, da so prav tako uboge pare ko mi drugi delavci in naj se tega tudi zavedajo, da nam ne bo treba kaj drugega ukreniti! — Opa-zovalec.

Celje. G. Koren pekovski mojster v Celju se veseli, da bo v odsotnosti s. Leskoška, ki je zdaj v Zagrebu, pridobil svoji SPJ 500 članov. Zelimo mu obilo sreče. Uboga gmajna, le vkup, le vkup. To poročamo iz bojazni, ker smo pred strašnim Korenovim navalom...

Vrhnik. Pred kakimi dvema meseci se je ustanovil na Vrhniki esperantski klub, sestojč iz pripadnikov vseh strank. Redni pouk se vrši vsak torek od 8. do 10. ure zvečer v ljudski šoli na Vrhniki; rednih članov šteje klub 30 poleg tega še nekaj takih, ki ne zahajajo redno v šolo. Začasni predsednik kluba je naš sohr. Langof. Zeleti bi bilo, da pristopi delavstvo v večjem številu k esperantskemu klubu. Zadoščenje bi imeli taki delavci, ker bi lahko v esperantskem jeziku

dopisovali našim sodrugom v vseh državah sveta. Članarina mesečno 3 Din, vpisnina 5 Din. Novo pristopivše članke bo posebej še poučeval s. Langof.

Poravnajte naročnino!

Naročajte in širite edini delavski list „**NAPREJ**“

Potrebujemo dobro izurjenega strojnega ključavničarja

kateri pozna vodno turbino in vse stroje za predelavo lesa ter razume delo na stružnici. — Ponudbe je poslati z navedbo zahtev na **Tovarno lesnih izdelkov, Jurklošter** — via Laško.

Gesellschaft für Chemische und metallurgische Industrie Wien XII/2.
Pijanost ozdravi brzo
brez vednosti klijenta
„**ABSTINENTOL**“
Dobi se v vseh lekarnah. — Pojasnila in vzorce dobite brezplačno pri generalnemu zastopniku za SHS Fran Šark, Ljubljana, Sv. Petra c. 33.

Ko bi mogli osebno z Vami govoriti

bi Vam lahko razjasnili kako slabo storite, če pri izbiranju mila niste opretni in koliko škodljiva so dostikrat slaba mila! Če želite strokovno izkušeno **MILo LEPOTE IN ZDRAVJA**, tedaj poizkusite eno od 5 vrst **FELLERJEVEGA ELSA-MILA V OBLIKI STEKLENIC**. Elsa-lilijino mlečno milo, Elsa-glicerinsko, Elsa-boraksovo, Elsa-kastranovo in Elsa-milo za britje. Vsaka vrsta teh mil z zakonom zaščiteno znamko prijetno diši, je zelo štedljiva, izvrstno se peni, osvježuje in ohrani kožo zdravo in lepo. Ta mila so najboljša in najfinejša, kar se v milu sploh more dati!

ZA POIZKUSNJO 5 kosov Elsa-mila v obliki steklenic z zavojnico in poštino 52 Din, toda le tedaj, če se denar pošlje vnaprej, ker je poština po povzetju za 10 Din višja.

Naročila je nasloviti na:

EVGEN V. FELLER, lekarnar

v Stubici Donji, Elsatrg 252, Hrvatska.

Ostanke

v dolžini 2 do 8 m

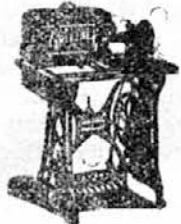
20 m močnega cefirja Din 240.—, 20 m trpežnega oksfora Din 290.—, 20 m močne modrovine (druk) Din 290.—, 20 m krasnega kambrika za otroče in ženske obleke Din 240.—, 10 m hlačevine dvojno široke (čajga) za moške obleke Din 350.—, 20 m belega platna Din 250.—, 20 m sivega platna Din 180.— razpošilja

veletrgovina **R. Stermecki**, Celje št. 23

Ilustrovani cenik z čez 1000 slikami se pošle vsakemu zastoj, vzorci od sukna, kamgarna in razne manufakturne robe pa samo za 8 dni na ogled. Kdor pride z vlakom osebno kupovat, dobi nakupu primerno povrnitev vožnje. Naročila čez Din 500.— poštine prosto. Trgovci en gros cene.

Najboljši šivalni stroj

je edino le
Pouk v vezenju brezplačno.
Večletna garancija.
Delavnica na razpolago

Grietzner in Adler za rodbinsko in obrtno rabo v vseh opremah

Josip Petelinc, Ljubljana (blizu Prešernovega spomenika)

Tvornica dežnikov in solnčnikov L. MIKUŠ, LJUBLJANA

Mestni trg šte. 15
priporoča svojo bogato zalogo dežnikov v kakršnikoli velikosti po najnižji ceni.

I^o dalmatinski PORTLAND-CEMENT „TITAN“

Generalno zastopstvo:
M. GREGOVIČ & Co.,
LJUBLJANA, Šelenburgova ulica 7
Telefon 956 Poštni predal 167

Oglejte si tudi Vi

novi došlo blago za ženske in moške obleke, fine šifone, cefirje, razno perilo i. t. d. po **znižanih cenah** v manufakturni in modni trgovini
MILOS PSENICNIK, Celje, Kralja Petra cesta št. 5.
V zalogi samo pristno češko in angleško blago. — Poštežba solidna.

Češko sukno, žensko volneno blago, perilo, platno, hlačevino, tiskovino itd.

kupite v prvovrstni kakovosti najceneje v **Celju pri „Solncu“**.
Za obilen obisk se priporoča
Alojz Drogenik.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana — Frančiškanska ulica šte. 6
registrovana zadruga s omejeno zavezo.
Tiskovine
za šole, županstva in urade, najmodernejšo plakate in vabila za veselice, letne zaključke. Najmodernejša uredba za tiskanje časopisov, knjig, brošur itd.
STEREOTIPIJA **LITOGRAFIJA**

POPRAVILA

Mehanik **Ivan Legat**
Špecialist za pisarniške stroje
Maribor
samo Vetrinjska ulica št. 30
Telefon šte. 434.

15 let priznane kapsule „**LARUCIN**“
zdravijo najsigurnejše gnojno kopavico (triper) in boleznj mokril. Škallja 20 Din v vseh lekarnah. Direktno: **APOTEKA BLUM, SUBOTICA**.

Proletarci!

Gostilne in kavarne, ki nočejo vašega lista, najbrže tudi vašega denarja ne marajo.
Ustrezite jim!

= LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA =

Ustanovljena 1900.

Delniška glavnica Din 50.000.000.—
Skupne rezerve nad Din 10.000.000.—

Ljubljana, Dunajska c. (v lastni hiši)
PODRUŽNICE:
Brezice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst. **AGENCIJA: Logatec**.

Poštni ček. račun Ljubljana 10.509
Brzovjavni naslov: Banka Ljubljana
Tel. šte. 261, 413, 502, 503, 504.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoča dela.